

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. III. Corollaria notatu digna,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

quas habent ministri, ex quorum parte accipitur id quod est for male in hoc sacramento; secundario autem ex vi actuum penitentis, pertinentium ad virtutem penitentiae, tamen prout hi actus aliquantulum ordinantur ad claves Ecclesiae. Per quod patet ad primam probationem Minoris.

Ad secundam verò, nego sequelam, quia propositiones illae, homo se justificat, sibi dat gratiam, absolute prolatae, ex vi terminorum, & ex modo loquendi, significant virtutem propriam & principalem in homine ad sui justificationem; si tamen proferrentur cum addito, & intelligerentur de causa instrumentali, possent concedi: in nullo tamen sensu verum est dicere, quod poenitens seipsum possit absolvere; non enim ideo precise minister sacramenti poenitentiae dicitur verè & propriè absolvere poenitentem, quod habeat rationem instrumenti physici in causalitate gratiae, sed quia insuper per modum Iudicis causalitatem remissionem peccatorum, quod poenitenti nullâ ratione potest competere, cum in tribunali poenitentiae, non sit Iudex, sed reus, & accusator sui.

60. Obijcies tertio: Partes componentes totum, requirunt aliquam conjunctionem: Sed contritio & confessio nullam cum absolutione conjunctionem requirunt, cum eam multo tempore praecedere possint: Ergo cum ea sacramentum poenitentiae componere nequeunt.

Respondeo ad constitutionem compositi physici, requiri physicam partium conjunctionem, ad constitutionem verò compositi moralis, quale est sacramentum poenitentiae, sufficere conjunctionem moralem, qualis intercedere solet inter accusationem Rei & sententiam Iudicis; vel qualis inter consensum conjugum requiritur & sufficit in matrimonio, in quo consensus unius multo tempore praecedere potest consensum alterius.

61. Obijcies quarto: Potest dari sacramentum poenitentiae sine confessione, per signa tantum, ut de moribundis docet Rituale Pauli V. Item potest dari sacramentum poenitentiae validum, sed informe, defectu contritionis seu doloris sufficientis: Ergo confessio & contritio non constituunt intrinsecè & essentialiter sacramentum poenitentiae.

Respondeo negando Antecedens, quoad utramque partem, nam in moribundo cum signa subeant vicem verborum (sicut nutus in matrimonio) eorum exhibitio rationem locutionis & confessionis habet. Ad illud quod dicitur, nego posse absque ullo dolore dari sacramentum poenitentiae validum, cum hujus sacramenti forma cadere nequeat nisi in peccato aliquo dolore affecta: quinam verò ad illius valorem requiratur, & sufficiat, dicemus infra cum de contritione agemus.

62. Obijcies quintò pro sententia Durandi: Omnis pars compositi sensibilis, quale est sacramentum, debet esse sensibilis: Sed contritio non est sensibilis: Ergo non est pars sacramenti poenitentiae.

Respondeo primò, Majorem non esse universaliter veram, nam homo est aliquod totum corporeum, & sensibilis, non tamen una ex partibus ex quibus constat nimirum anima, neque corporea est, neque sensibilis.

Respondeo secundò, sufficere quod totum sacramentum sit sensibilis per se, & qualibet ejus pars sit sensibilis per se, vel per aliud: quamvis

A autem contritio non sit sensibilis per se, sed tamen sensibilis per confessionem exteriorem, quae nunc significat cōfitementem suam peccata, de illis aliquem dolorem concipere.

Obijcies sextò pro sententia Martini: Satisfactio esset pars integralis sacramenti poenitentiae, ei corresponderet partialis forma, sicut quia in sacramento Extremæ-Unionis distinguntur plures unctiones ipsam integrantes, cuiuslibet correspondet partialis forma: Sed consequens non videtur posse admitti, quandoquidem unica est in isto sacramento absolutionis forma: Ergo nec Antecedens.

B Respondeo primò, negando sequelam Martini & paritate probationis ei conjunctae: licet enim in Ordine & in Extrema-Unionis, et peculiari Christi institutione, contingat singulis partibus materiae, correspondere singulas formas partiales; non tamen hoc est necessarium in alio sacramento, sed unica forma in sacramento poenitentiae, quae est absolutio, cadit supra omnes actus poenitentis; eos vel physice, ratione factus effectus; vel moraliter, actuus & determinatus in ratione utrius ad quatuor signi gratia.

Responderi potest secundò, satisfactio in sacramento poenitentiae correspondere formam partialem nimirum sententiam per quam injungitur à Sacerdote, sicut enim satisfactio in virtute clavium, est de integritate materiae hujus sacramenti, ita sententia per quam injungitur de integritate formae consistentis essentialiter in absolutione.

§. III.

Corollaria notata digna.

E X dictis hactenus constat primò, sacramentum poenitentiae supponere in recto propterea poenitentis, & absolutione Sacerdotis, non ex his partibus sit sensibile signum gratiae remissionis & remissionis peccatorum.

Constat secundò, hoc sacramentum appellari reconciliationis ab effectu, absolutionis a forma, confessionis à minori parte materiae, poenitentiae ab ipsa contritione, nunquam verò dicitur sacramentum satisfactionis, quia haec licet sit de integritate, non est tamen de essentia.

Constat tertio, impositionem manuum non requiri necessariò in hoc sacramento, cum quia nullibi in declaratione actuum ex quibus hoc sacramentum constat, mentio fit impositionis manuum; & licet olim in usu fuerit, & nunc etiam sit, nunquam tamen habita fuit pro simpliciter necessaria, imò nec semper & ubique adhibita ab omnibus. Tum etiam, quia aut dicitur D. Thomas hic art. 4. impositio manuum in sacramenti Ecclesiae sit ad designandum aliquem

E copiosum gratiae effectum, quo illi quibus manus imponuntur quodam modo per quandam similitudinem continuantur ministris in quibus copia gratiae esse debet. Et ideo manus impositio fit in sacramento Confirmationis, in quo confertur plenitudo Spiritus Sancti; & in sacramento Ordinis, in quo confertur quaedam excellentia potestatis in divinis mysteriis. Sacramentum autem poenitentiae non ordinatur ad consequendam aliquam excellentiam gratiae, sed ad remotionem peccatorum: unde ad hoc sacramentum non requiritur manuum impositio, sicut nec etiam ad bapti-

Baptismum, in quo tamen sit plenior remissio peccatorum.

67. Quartò ex dictis intelliges, duplicem posse dari definitionem sacramenti poenitentiae, alteram physicam, alteram metaphysicam. Physicè enim sic potest definiti: *Sacramentum poenitentiae est confessio exterior peccatorum, post Baptismum commissorum, ab interna contritione vel attritione proveniens, sub praescripta absolutionis forma.* In definitione enim physica entis artificialis, quale est sacramentum, ponitur materia ejus in recto, & forma in obliquo, licet forma etiam sit de essentia ejus in recto; aliud enim est esse de essentia rei in recto, aliud praedicari de ipsa in recto. Metaphysicè verò consideratur definiti sic potest: *Poenitentia est sacramentum novae legis, à Christo Domino institutum, ad significandam & conferendam gratiam sanantem, & ad remittenda peccata post Baptismum commissam.*

68. Demum ex dictis inferitur, quod cum juxta omnium Theologorum sententiam debeat sacramentis assignari aliquid quod sit res tantum, id est effectus sacramenti; aliquid quod sit sacramentum tantum, id est signum externum & sensibile; & aliquid quod sit res & sacramentum, id est effectus, & simul signum ulterioris effectus, etiam in hoc sacramento haec tria reperiri debent. Et quidem de re tantum non est difficultas, illa enim est gratia remissiva peccati, sicut nec de sacramento tantum, illud enim est aggregatum ex actibus poenitentis, & absolutione Sacerdotis. Sed difficile est assignare quid in hoc sacramento sit res & sacramentum simul, non varia circa hoc sunt Aucthorum placita. Capreolus enim & Paludanus existimant hoc sacramentum praeter gratiam sanctificantem efficere quendam ornatum in anima, qui ipsam gratiam antecedit, & significet, sub indeque qui sit res & sacramentum simul. Delugo verò disp. 2. de sacramentis in genere, sect. 8. docet, in hoc sacramento rem & sacramentum simul esse conscientiae pacem & serenitatem, quae cum vehementi spiritus consolatione consequi solet, ut ait Tridentinum sess. 14. cap. 3. Sicut in Extrema Unctione res & sacramentum est sanitas corporis, si animae expediat, vel, ut alii malunt, hilaritas mentis, & confortatio ad sustinentiam dolorum, & luctum tentationum. His tamen relictis sententiis, utpote à mente & doctrina D. Thomae penitus alienis.

69. Dicendum est cum S. Doctore hic art. 1. ad 3. & in 4. dist. 23. quaest. 2. art. 1. quaestione 2. quod interior poenitentia, seu contritio, est in hoc sacramento & sacramentum simul, quia partim significat gratiam remissivam peccati, partim ipsa significatur ab actibus externis poenitentis, qui dum humiliter se accusat, & submitit absolutioni & satisfactioni, significat se de peccato dolere.

70. Verum contra hanc D. Thomae sententiam duplex fieri potest instantia difficilis. Prima est: Ut aliquid sit res & sacramentum simul, debet esse effectus causatus ab eo quod est sacramentum tantum, sicut character causatur à Baptismo, unde supponit id quod est sacramentum tantum, esse in se constitutum & compositum, ut possit causare talem effectum: At interior poenitentiae seu contritio, non supponit constitutum sacramentum poenitentiae à quo causetur, quia est pars constitutiva illius: ut supra ostensum est: Ergo interior poenitentia seu contritio, non est in hoc sacramento res & sacramentum simul.

Secunda est: Id quod est res & sacramentum simul, non est causa illius quod est sacramentum tantum, nec illud antecedit, sed subsequitur: At interior poenitentia, seu contritio, est causa illius quod est sacramentum tantum, nimirum ipsius confessionis sensibilis & externae, illamque antecedit, quia confessio est expressio quaedam doloris interni de peccatis. Ergo non potest contritio esse res sacramentum simul.

Huic duplici instantiae duplex potest adhiberi solutio. Prima traditur à Soto in 4. dist. 14. quaest. 1. ubi docet contritionem duobus modis posse considerari: Primo quatenus sit sensibilis per signa exteriora, & quodammodo concipitur ut informis, seu nondum formata per gratiam sacramentalem quam significat; quia ratione est prior gratia & causa ipsius, tanquam pars sacramenti. Secundo ut formata gratia sacramentalis, quia ratione posterior est sacramento, & effectus ipsius. Unde ad primam instantiam, distinguo Majorem: Illud quod est res & sacramentum simul, debet causari ab eo quod est sacramentum tantum sub aliqua formalitate, concedo. Sub omni, nego. Sicut in matrimonio, vinculum inter virum & uxorem, non est res & sacramentum simul, prout praecise oritur ex contractu naturalis sed quatenus elevatur à sacramento, ad significandum conjunctionem Christi & Ecclesiae; & corpus Christi, non absolute in se, sed quatenus, ut ita dicam, sacramentatum, seu conjunctum speciebus sacramentalibus, est res & sacramentum Eucharistiae, effectusque ipsorum verborum, & sacramenti. Quidni ergo pariter contritio, considerata ut informis, poterit esse pars sacramenti poenitentiae, illudque intrinsece constituere; ut formata verò per gratiam sacramentalem, esse effectus ab eo causatus, illoque sub hac ratione posterior: Per quod patet ad secundam instantiam.

Aliter aliqui recentiores Thomistae ab hac difficultate sese expediunt, dicunt enim, quod quando S. Thomas docet quod interior poenitentia est res & sacramentum simul, per poenitentiam interiorem, non intelligit poenitentiam actualem, seu contritionem, sed magis habitum poenitentiae, qui se habet ut proprietatem respectu gratiae. Unde facile occurrunt instantiis propositis, nam confessio & contritio verè antecedunt & causant huiusmodi habitum; vel absolute, & quoad substantiam, si poenitens accedat cum sola attritione; vel quantum ad aliquam ejus perfectionem & augmentum, si poenitens cum contritione ad sacramentum accedat; sicut enim sacramentum poenitentiae tunc non causat gratiam simpliciter, sed augmentum ipsius, ita nec producit habitum poenitentiae quoad substantiam, sed solum quoad majorem ejus intensiorem & augmentum. Plura de hac re Ioannes à S. Thoma hic art. 5. sed in re levi & ferè arbitraria, magisque ad modum loquendi pertinente, quam ad rem ipsam explicandam, non est diutius immorandum.